

Asia: VN/27783/2023

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen hyvinvointialue/Keski-Suomen pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista.

Taustaa

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen vastaa ympäristövahinkojen torjunnan johtamisesta sisävesillä ja maa-alueilla.

Sisäministeriön 2023 julkaiseman Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia päätavoitteena on ohjata viranomaisten varautumista nykyisten ja tulevien ympäristövahinkojen varalle.

Strategian mukaan:

- Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskykyvaatimukset perustuvat linjassa oleviin valtakunnallisiin, alueellisiin – yhteistyöalueen ja paikallisiin öljy- ja kemikaalivahinkojen riskiarvioihin.
- Ajantasainen yhteinen tilannekuva ja yhtenevät johtamismallit sekä kalustovalmius ovat onnistuneiden torjuntatoimien perusedellytys.
- Osaamista kehitetään yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä yli kunta-, hyvinvointialue-, yhteistyöalue- ja valtion välisten rajojen.

Edelleen strategian mukaan ”Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää torjuntakaluston jatkuvaa kehittämistä. Varastoitu torjuntakalusto tulee pitää toimintakuntoisena, ja samalla tulee varmistua siitä, että se soveltuu myös uudentyypisille laivapolttoaineille. Kalustoinvestointien rahoitus tulee turvata, mutta myös henkilöstökoulutukseen tulee varata riittävästi resursseja.”

Ympäristövahinkojen varautumiseen liittyvän rahoituspohjan tulee vastata tunnistettuja riskejä. Nykyinen rahoituspohja ei tule mahdollistamaan olemassa olevan ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyvyn ylläpitoa kaikilta osin.

Ympäristövahinkorahaston korvaukset ja avustukset

Asetuksen kirjausten mukaisesti nyt perustettavasta rahastosta maksetaan korvaus ympäristön pilaantumisen torjunnasta ja pilaantuneen ympäristön ennallistamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä aiheutuneesta vahingosta, kun korvausta ei saada perittyä varsinaiselta vastuutaholta, jos vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa.

Tämä tarkoittaa sitä, että nykyisten hyvinvointialueiden on varauduttava suurien ympäristövahinkojen osalta huomattaviin rahallisiin varauksiin torjuntatoimien sekä mahdollisten ennallistamistoimien osalta, jos vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Näin ollessa tuleekin mahdollistaa jo torjuntatoimien aikana rahaston pääoman käyttö meneillään oleviin torjuntatoimiin.

Nyt perustettavasta rahastosta myönnetään harkinnanvaraisia avustuksia pelastustoimen järjestämisestä vastaaville tahoille ympäristövahinkojen torjunnan hankintoihin hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja Ahvenanmaan kunnille. Samalla asetuksen luonnoksen kohdassa 3 §, määritetään arvioitaessa avustuksen myöntämistä hakemukset etusijajärjestykseen kokonaisharkinnan perusteella. Avustuksia voidaan myöntää valtion talousarviosta siirrettyjen määrärahojen puitteissa ja kokonaisharkintaan vaikuttaa vuosittain rahaston vastaanottamien avustushakemusten määrä. Rahoitusta myönnetään tulevaisuudessa vain tietyn % osuuden mukaisesti, ei täysimääräisesti.

Nämä kirjaukset tarkoittavat yleisesti sitä, että lakisäätteisestä ympäristövahinkojen torjunnan vaatimaa suorituskykyä ei kyetä ylläpitämään tämän rahoituksen turvin. Rahoituksen osamääräiset avustukset ja kaikkien toimijoiden kilpailu vähentyneestä rahoituksesta, ei mahdollista suorituskykyjen yhteistä, tai yhteensopivaa kehittämistä riskien mukaisesti. Asetuksessa on määritelty avustuksien määrän vaihtelevan vuosittain valtion talousarvion mukaisesti, joka ei tue suorituskykyjen pitkäjänteistä ylläpitoa tai kehittämistä.

Valtion talousarviosta tulee myöntää vuosittain 10 milj. € määrärahoitusta harkinnanvaraisiin avustuksiin, joita kohdennetaan riskiperusteisesti ympäristövahinkojen torjuntaan liittyviin hankintoihin hyvinvointialueille ja pelastustoiminnan yhteistyöalueille kootun tehtävän hoitamiseen.

Nyt annettu luonnos valtioneuvoston asetukseksi ympäristövahinkorahastosta tarkoitetuista korvauksista ja avustuksista tulee edelleen kasvattamaan korjausvelkaa pelastustoimen olemassa olevan ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvän suorituskyvyn osalta. Samalla se ei tule mahdollistamaan lakisääteisten tehtävien toteuttamista tai toiminnan kehittämistä tunnistettujen riskien osalta. Nykyistä suorituskykyä ei kyetä ylläpitämään samalla tasolla henkilöstön, kaluston tai osaamisen osalta

Ahloos Arto
keski-Suomen pelastuslaitos